

«ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΙΜΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ» ΚΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΗ

Διάλεξη Δ. Σιμώνη

Ενιαία θεωρία για την πολεοδομική και αρχιτεκτονική πράξη, η οποία θα κυοφορήσει με τη σειρά της συγκεκριμένο σχεδιασμό για την πόλη και την κατοικία – με την ευρύτερη έννοια-χρειάζεται η Ελλάδα. Ο σχεδιασμός αυτός θα καθορίσει το είδος, τη χρήση, αλλά και τον έλεγχο των εργαλείων και των κατηγοριών επέμβασης, όπως επεσήμανε ο αρχιτέκτονας **Δημήτρης Σιμώνης**, κατά τη διάλεξη του στις 27 Μαΐου, στο πλαίσιο των παρουσιάσεων σημαντικών αρχιτεκτόνων της Κ. Μακεδονίας, με τίτλο «Αρχιτέκτονες στη Θεσσαλονίκη». Τον κύκλο διαλέξεων διοργανώνει το ΤΕΕ/ΤΚΜ, κατόπιν εισήγησης της Μόνιμης Επιτροπής Αρχιτεκτονικών Θεμάτων. Τον ρημπλήτ καλωσόρισε και προλόγισε ο πρόεδρος της ΜΕ Αρχιτεκτονικών Θεμάτων, Θανάσης Παππάς.

Σύμφωνα με τον κ.Σιμώνη, η συγκρότηση της δουλειάς του αρχιτέκτονα (μετιέ) - εξαρτάται από το πώς αναλογισόμαστε το 'παρελθόν' δηλ. την εξέλιξη της αρχιτεκτονικής, τις αρχές και τις αξίες της στο πέρασμα του χρόνου, ορμώμενοι από τα σημερινά μας προβλήματα, για την προετοιμασία και την αντιμετώπιση του 'παρόντος'. Αυτή η αναμέτρηση με το παρελθόν καθίσταται κύριο καθήκον των αρχιτεκτόνων.

Η αντίληψη της πόλης και των τόπων που κατοικούμε ως τμήματα της ανθρώπινης ζωής και ο τρόπος αντιμετώπισης της μορφής και της λειτουργίας τους, αποτελούν τα σημεία αναφοράς της δουλειάς του αρχιτέκτονα.

Η συμπεριφορά κάθε αρχιτέκτονα απέναντι στο zeitgeist (πνεύμα του καιρού μας) δηλ. ο συμβιβασμός ή η άρνηση του, προσδιορίζει το ρόλο και τη συμμετοχή του στη διαμόρφωση της αρχιτεκτονικής του τόπου και πρόσθεσε: «Ο αρχιτέκτονας πρέπει να σκέπτεται αφενός τις βασικές ανάγκες του ανθρώπου που είναι οι καλές συνθήκες διαβίωσης -κάτι που δεν έχει αλλάξει μέχρι σήμερα- και αφετέρου τον προϋπολογισμό του έργου που σχεδιάζει».

■ Genius Loci, locus et sito

Οι διαφορές του 'τόπου' (locus) και του 'πνεύματός του' (δαμόνιο) - δηλ. του genius loci - καθορίζουν κυρίως τα στοιχεία της αρχιτεκτονικής πρότασης που δεν μπορεί να επαναλαμβάνεται παντού η ίδια, είτε αναφέρεται σε τμήμα ενός αστικού τοπίου είτε σε μέρος της υπαίθρου.

«Το πρόβλημα της ελληνικής πόλης είναι ότι έχουν αλλοιωθεί σημαντικά τα χαρακτηριστικά του 'τόπου' (locus) και του ιστού της (sito) - κυρίως δε των ιστορικών πόλεων όπως η πόλη μας - η Θεσσαλονίκη - αρκεί κανείς να ανατρέξει σε παλαιότερες περιγραφές της 'αστικής τοπογραφίας' της», υπογράμμισε και συμπλήρωσε: «Οι αναλογίες του κτιρίου και του χώρου γενικότερα, πρέπει να τηρούνται σε όλα τα έργα του αρχιτέκτονα ως ιδίωμα. Βέβαια ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός ενός κτιρίου ποτέ δεν αμείβεται και είναι συνήθης η έλλειψη εσωτερικού σχεδιασμού, οπότε και τα παρεμφερή επαγγέλματα αναλαμβάνουν δράση με τα γνωστά αποτελέσματα.»

■ Η ουσία της «εμπειρίας» της αρχιτεκτονικής

Υποχρέωση της αρχιτεκτονικής μελέτης είναι να καταδεικνύει την ουσία της 'εμπειρίας της αρχιτεκτονικής', που δεν είναι μόνο μορφοπλαστική ούτε μόνο υφολογική, αλλά είναι προπάντων **ενόπτη μέσω των στόχων μπροστά σε πρακτικά και εκφραστικά προβλήματα που παραμένουν τα ίδια**, όπως μας αναφέρει χαρακτηριστικά ο Heinrich Tessenow.

Ο χειρισμός της εμπειρίας της αρχιτεκτονικής, ως ενιαίου γεγονότος, οφείλει να δημιουργεί έναν πραγματικά κατάλληλο χώρο. **Η καταλληλότητα αυτή προσδιορίζει και την αυτονομία της αρχιτεκτονικής.**

Ο σχεδιασμός του κτιρίου σύμφωνα με τη χρήση του και το συγκεκριμένο πελάτη, παραμένει πάντα ο βασικός συντελεστής που καθορίζει την **υλικότητα του έργου.**

«Παίρνοντας υπόψη τους περιορισμούς που έχουμε σή-

μερα στην εργασία μας (τόσο στους εκφραστικούς περιορισμούς όσο και την απουσία αναμονής και ουσιαστικά πραγματικής κοινωνικής εντολής από τους ενδιαφερόμενους), οφείλουμε, να αναγνωρίσουμε το όριο μας και μαζί την αναγκαιότητά μας και να οικοδομήσουμε το δικό μας ρόλο», συμπλήρωσε ο κ.Σιμώνης.

■ Το ελληνικό καθεστώς

Το σημερινό ελληνικό καθεστώς -σχέδια και κανονισμοί - γίνεται, σύμφωνα με τον εισηγητή, όλο και περισσότερο απρόσιτο και αφηρημένο, όλο και περισσότερο το αδρανές προϊόν ενός νομικό-μαθηματικού συστήματος, που αδιαφορεί για οποιονδήποτε άλλον τύπο προβληματισμού.

Το αποτέλεσμα είναι, εκτός από τη μελαγχολική συνέπεια, η μοιότητα των πόλεων χωρίς ιδιαίτερη έκφραση και ταυτότητα.

Η αναμονή, δηλαδή η συμπεριφορά του κοινού σε σχέση με την αρχιτεκτονική, έχει αλλάξει ριζικά.

Η **υποβάθμιση της αρχιτεκτονικής** σε καθαρά διακοσμικό εποικοδόμημα, αποτέλεσμα ενός τεχνικό-οικονομικού συστήματος διαθέσιμου για εφήμερες μόδες, έχει σαν αποτέλεσμα το κοινό, ο χρήστης, να την παρατηρεί μόνο αφηρημένα και συναισθηματικά, σαν κάτι μη αναγκαίο, αλλά ωραίο ή άσχημο, ορθό ή λανθασμένο ανάλογα με τα γούστα του.

Σύμφωνα με τον κ.Σιμώνη, το πανάκριβο -πλέον- διαθέσιμο οικόπεδο αποτελεί σήμερα τροχοπέδη για έναν αποτελεσματικό σχεδιασμό, σύμφωνα με τις βασικές αρχές της αρχιτεκτονικής θεωρίας και πρακτικής. Το δε σημερινό μοντέλο «οικοδομή» -από τον τίτλο του στελέχους της οικοδομικής άδειας, μέχρι την κάτοψη με τα «μισά δωμάτια»- δεν μπορεί να συνεχιστεί, πρόσθεσε.

Ο ίδιος σημείωσε ότι οι παραμορφώσεις του κτιρίου, κυρίως κατά τη φάση της κατασκευής, αποτελούν δεδομένο της ελληνικής πραγματικότητας, το οποίο δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί μόνον με την αστυνόμευση των κατασκευών και την τήρηση ηλεκτρονικών δελτίων ταυτότητας του έργου. Πώς, όμως, μπορεί να αντιμετωπιστεί; «**Η απουσία πραγματικής επαφής του κοινού με την αρχιτεκτονική επιστήμη και την αισθητική του δημόσιου χώρου, παραμένουν σοβαρά ζητήματα που η πολιτεία πρέπει να τα αντιμετωπίσει ως 'θέματα παιδείας και συμπεριφοράς' του χρήστη**», είπε χαρακτηριστικά.

■ Πολυετής αποτυχία, χωρίς κριτική και αποτίμηση

Σύμφωνα με τον κ.Σιμώνη, η αποτυχία κάθε προγράμματος πολεοδομικού σχεδιασμού από το 1983 έως σήμερα είναι ένα σοβαρό γεγονός, για το οποίο δεν έχει γίνει **καμία πραγματική αποτίμηση** και κριτική.

Ουσιαστικά πρόκειται για απλές εντάξεις στο σχέδιο, σύμ-

φωνα με το υφιστάμενο ιδιοκτησιακό καθεστώς. Αυτό είναι που τελικά καθορίζει, το σχήμα και το μέγεθος του οικοδομικού τετραγώνου και τους δρόμους που το περιβάλλουν.

Ο δημόσιος συλλογικός χώρος - όπως η 'πλατεία' ως κενός χώρος- είναι ανύπαρκτος. Τα συμπληρωματικά στοιχεία των Ο. Τ. αποτελούν μόνο οι 'νησίδες πρασίνου' και οι χώροι στάθμευσης.

Συνέπειες αυτού του τρόπου διαχείρισης της γης και των κατασκευών είναι η έλλειψη μιας πραγματικά αναγνωρίσιμης αστικής μορφολογίας και κτιριακής τυπολογίας.

Γι' αυτό και το συγκεκριμένο μοντέλο «οικοδομή», που εξακολουθεί να προσφέρεται σήμερα, από κάθε είδους μελετητές και κατασκευαστές, δεν μπορεί να συνεχισθεί. «Ο σχεδιασμός της πόλης και της κατοικίας - με την ευρύτερη έννοια - εφόσον αυτή αποτελεί ακόμη σημαντικό μέρος της, πρέπει οπωσδήποτε να είναι αποτέλεσμα ενός σχεδιασμού, που θα προκύπτει από μία **ενιαία θεωρία για την πολεοδομική και την αρχιτεκτονική πράξη**, και θα καθορίσει το είδος, τη χρήση, αλλά και τον έλεγχο των εργαλείων και των κατηγοριών επέμβασης. Η εφαρμογή προγραμμάτων διερεύνησης και η σύνταξη σχεδίων, για την αναζωογόνηση υποτιμημένων τμημάτων της πόλης - 'ενόπτες' - και των οικισμών, με περιορισμένες επεμβάσεις διορθωτικού χαρακτήρα, αποτελεί σημαντική επίλυση για τη διαμόρφωση της ποικιλίας και της πλαστικότητας της πόλης δηλ. την 'αρχιτεκτονική της πόλης'», σημείωσε ο κ.Σιμώνης.

■ Το άγχος της «πραγματοποίησης αρχιτεκτονικής»

Πρόσθεσε ότι η 'πραγματοποίηση αρχιτεκτονική' αποτελεί πάντα, το βασικό του άγχος όλα αυτά τα χρόνια, το οποίο εξαρτάται από τη σχέση του με τον πελάτη κατασκευαστή και χρήστη - ιδιώτη και δημόσιο- και το κατά πόσο μπορεί να μεταδώσει την ιδέα της σύλληψης του έργου, αλλά και ταυτόχρονα να εξασφαλίσει την κατασκευή του, με ένα συμβατό προϋπολογισμό... χωρίς να επηρεάζονται οι λεπτομέρειές του. ■

